1. RUTINE

Denne Rutine beskriver de opgaver og forhold som DTU's Projektleder skal forholde sig til for at opfylde lovkrav til bygherrens pligter i f.ht. arbejdsmiljøet i projekteringsfasen. Til Rutinen hører bilag i form af paradigmer som anvendes i projekteringsfasen.

1.1 Lovkrav

Arbejdstilsynets Bekendtgørelse nr. 117 af 5. februar 2013 om bygherrens pligter danner grundlag for rutinens indhold.

Når DTU som bygherre indkøber rådgiver til at forestå projekteringen, er en del af denne ydelse ofte, at rådgiver har en arbejdsmiljøkoordinator i projekteringsfasen (AMK-P) som varetager bygherrens pligter jf. Arbejdstilsynets Bekendtgørelse nr. 117 af 5. februar 2013 om bygherrens pligter.

Nærværende rutine, med tilhørende værktøjer, skal anvendes for at sikre, at DTU laver en forventningsafstemning med AMK-P samt at vi får en ensartet ydelse leveret af AMK-P samt sikre, at DTU's forpligtigelser til arbejdsmiljøkoordinering i projekteringen overholdes. Værktøjerne/paradigmerne kan derfor ikke erstattes med rådgivers eget paradigme.

AMK-P's ydelse er en del af bygherrens ansvar og må ikke forveksles med de projekterendes ansvar jf. Bekendtgørelse nr. 110 af 5. februar 2013 Bekendtgørelse om projekterendes og rådgivers pligter m.v. efter lov om arbejdsmiljø.

DTU kan overdrage opgaven til andre, men aldrig ansvaret.

DTU's projektleder (herefter benævnt Projektlederen) skal gøre op med sig selv om rollen som AMK-P skal indgå i rådgivernes aftale eller om den skal varetages af tredje part. Hvis AMK-P's ydelse fremgår af tilbudslisten vil den kunne trækkes ud af tilbuddet såfremt projektlederen ikke er tilfreds med de kompetencer rådgiveren byder ind med eller man bare gerne vil have muligheden for at kunne fravælge til fordel for tredje part.

Plan for sikkerhed og sundhed og arbejdsmiljølog er udarbejdet, på baggrund af lovkrav, som DTU's paradigmer og er værktøjer der understøtter nærværende rutine.

1.2 Projektlederens ansvar

Det er Projektlederens ansvar, at:

- sikre, at rutinens tilhørende "Ydelsesbeskrivelse for arbejdsmiljøkoordinator P" er en del af rådgivers, Totalentreprenørs eller 3. parts kontraktgrundlag.
- forholde sig til alle forhold i punkt 2: Projektlederens tjekliste

2. PROJEKTLEDERENS TJEKLISTE

Nedenstående tjekliste er en oversigt over de opgaver du, som DTU's projektleder, skal forholde dig til og sikre udført.

2.1 I programfasen og før projektering

- Opstart Arbejdsmiljølogen ved at lave en overordnede screening af arbejdsmiljørisici for at klarlægge særlige udfordringer i projektet og sikre at disse forhold indgår i alle faserne i den kommende projektering. Ellers er det en god ide blot at brainstorme og skrive de fundne udfordringer/observationer ned i arbejdsmiljølogen. Så går de ikke tabt.

- Her tænkes ikke på almindelige kendte arbejder, men hav fokus på forhold som:
  - udgravninger i f.ht. tilstødende bygninger som skal være under drift i byggeriet
  - ved nedrivning, bygningens tidligere funktion (kan have indflydelse på forureningen af evt. nedrivningsarbejder)
  - trafikale forhold
  - kemiske og biologiske stoffer
  - højspændingsledninger
  - særlige driftsforhold osv.

- Forhold dig til AMK-P's kompetencer og vælg til/fra

- Hvis der er flere projekterende er det dit ansvar at sikre, at eventuelle grænseflader mellem de projekterende fastlægges klart og tydeligt samt at AMK-P er bekendt med denne opdeling.

2.2 Under projekteringen

- Afholde forventningsafstemning med AMK-P og afstemme organisering, forventninger, møderække, kommunikationsform, beslutningskompetence m.m.

- Meddele projekteringslederen, hvilke forventninger DTU har til koordinering af arbejdsmiljøet i projekteringsfasen, og fremtidige projektændringer, herunder AMK-P's rolle. Det er projekteringslederens ansvar, at AMK-P har adgang til de fornødne oplysninger for at kunne varetage koordineringen.

- Tjekke at IKT-ydelsen indeholder relevante krav til informationsniveau om arbejdsmiljø i f.ht. D&V.

- Inddrage CAS's driftssektioner (HVAC, EL, Bygninger, P&V, BMS, ABB og Servicecenter) i spørgsmål omkring drift.

- Afholde løbende evalueringsmøder med AMK-P, hvor arbejdsmiljølogen samt opfølgning på AMK-P's ydelser gennemgås. Du skal sikre, at de løsninger der aftales rent faktisk også indarbejdes i projektet.

- Tjekke, at farlige arbejder fremgår af tidsplanen samt at AMK-P har forholdt sig til varigheden af opgaverne.
- Anmeldelse af byggepladsen til Arbejdstilsynet er en del af AMK-P's ydelse. Aftal hvornår det skal gøres.

2.3 Under udførelsen

- Sikre, at der indkaldes til møde for overlevering fra AMK-P til AMK-B ved opstart af byggesag.
- Sikre at projekteringslederen er bekendt med og sørger for, at AMK-P skal inddrages ved færdigprojektering og ved projektændringer i udførelsesfasen.

2.4 Ved aflevering og ibrugtagning

- Sikre at relevant info om arbejdsmiljø indtastes i D&V jf. IKT-aftalen. Dette er oftest en rådgiverydelse, men kun hvis du har indkøbt denne ydelse.
- Indkalde til evaluering af AMK-P's ydelser. Hvilke erfaringer skal vi lære af? Gode som mindre gode.
- Opsamling af hele forløbet med sikkerhedslederen. Vores rutiner skal hele tiden blive bedre.

3. BYGHERRENS PLIGTER jf. lovkrav

Jf. Arbejdstilsynet bekendtgørelse nr. 117 af 5. februar 2013 om bygherrens pligter er det bygherrens overordnede ansvar at medvirke til, at arbejdsgiveren kan udføre bygge- og anlægsarbejdet sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Nærværende afsnit i Rutinen er en hjælp til dig som projektleder til at forstå, hvilke lovmæssige forpligtigelser vi har som bygherre.

§-er og bilag samt henvisninger til disse gælder bekendtgørelsen nr. 117.

Kap. 2 – Udpegning af koordinatorer m.v.

§5 *En koordinator for små byggepladser, jf. §1, stk. 2, skal have sagkyndig viden om bygge- og anlægsområdet, herunder have kendskab til byggeriets aktører.*

Stk 3. En koordinator for store byggepladser, jf. §1, stk. 4, skal udover at opfylde stik. 1 og stk. 2 også have praktisk erfaring i ledelse af bygge- og anlægsarbejde samt have gennemført en arbejdsmiljøuddannelse for koordinatorer af sikkerhed- og sundhedsarbejdet inden for bygge- og anlægsområdet.

Bekendtgørelsen skelner ikke mellem arbejdsmiljøkoordinator P og B så vidensniveau og uddannelseskrav gælder gennem alle faserne og således også i projekteringsfasen.
Du skal sikre dig at dine arbejdsmiljøkoordinatorer lever op til deres kompetencekrav.

Kapitel 3 - Afgrænsning ved flere projekterende

§ 9. *Hvor bygherren lader flere projekterende udføre et bygge- og anlægsprojekt, skal bygherren medvirke til at sikre, at eventuelle grænseflader imellem de enkelte projektansvarliges forskellige projektdele fastlægges klart og tydeligt***.**

Hvis der er flere projekteringsteams og dermed flere projekteringsledere skal du sikre at grænsefladerne er tydelige og at AMK-P kender disse.

Kap. 4 – Bygherrens koordinering

§ 10. *Bygherren skal sørge for, at den eller de koordinatorer, der er udpeget til at koordinere for sikkerhed og sundhed under projektering af bygge- eller anlægsprojektet:*

1. *koordinerer, at der i forbindelse med projektering, undersøgelse og udarbejdelse af byggeprojektet tages hensyn til de generelle principper for forebyggelse på området sikkerhed og sundhed, som er angivet i bilag 2 herunder navnlig:*
   a) i forbindelse med de arkitektoniske, tekniske og/eller organisatoriske valg med henblik på planlægningen af de forskellige arbejder eller arbejdsfaser, som skal udføres samtidigt eller efter hinanden og
   b) i forbindelse med vurderingen af den periode, som skal afsættes til udførelse af de forskellige arbejder eller arbejdsfaser,

2. *udarbejder en plan for sikkerhed og sundhed, som indeholder bl.a. en organisationsplan, en byggepladstegning og en tidsplan, jf. bilag 3, og som indeholder specifikke foranstaltninger vedrørende særligt farligt arbejde, som hører ind under en eller flere af kategorierne i bilag 1. Ved små og mellemstore byggepladser, jf. § 1, stk. 2 og stk. 3, skal der kun udarbejdes en plan for sikkerhed og sundhed når arbejdet er omfattet af bilag 1*

3. *udarbejder en journal, som er tilpasset bygningen eller anlæggets karakteristika, og som indeholder en liste over de særlige forhold vedrørende sikkerhed og sundhed, der bør tages hensyn til i forbindelse med eventuelle fremtidige arbejder. Hvor der ifølge bekendtgørelse om projekterende og rådgiveres pligter m.v. efter lov om arbejdsmiljø er krav om, at den projekterende skal udarbejde en liste over de særlige forhold, der skal iagttages i relation til sikkerheden og sundheden ved fremtidige reparations- eller vedligeholdelsesarbejder, kan journalen indgå i den liste, der udarbejdes af den projekterende.*

Ad 1. AMK-P skal sikre, at projektet rent faktisk er bygbart dvs. det skal f.eks. være muligt at montere tunge radiatorer, glaspartier, facadeplader mm. ved brug af tekniske hjælpemidler og der skal være plads til disse.
Ligeledes skal løsninger udformes så der er almindelig arbejdsrum omkring som sikre at håndværkerne kan komme til f.eks. ved skørter, rørføringer og mellem kabelbakker.
Erfaringsvis er det svært at følge AMK-P's arbejde i projekteringsfasen. DTU's paradigme Arbejdsmiljølog SKAL derfor anvendes. Den er et værktøj der sikrer, at risikoområder afdækkes og tiltag aftales/udføres og at disse kan følges i historikken.
Du skal som bygherre understøtte din AMK-P's arbejde og derfor skal der afholdes løbende evalueringer hvor der skal være fokus på arbejdsmiljølogen, men også på om AMK-P rent faktisk involveres i projektering og får den rigtige information til at kunne varetage opgaven.
Paradigmet for Arbejdsmiljølogen opdateres løbende med de erfaringer vi får fra afleverede byggerier hvorfor det er vigtigt at den ligger til grundlag for AMK-P's arbejde.

Ad 2. DTU's paradigme for PSS skal anvendes. Så har alle vores byggepladser fælles reference og igen et værktøj til erfaringsopsamling. PSS-en er et paradigme som skal tilpasses den aktuelle sag. Det er bygherrens pligt at udarbejde en PSS når der under byggearbejdet vil være mindst to virksomheder, der tilsammen beskæftige mere end 10 personer på samme tid på bygge- eller anlægspladsen (store byggepladser).
På sager mindre end dette, skal der udarbejdes en PSS for de dele af arbejdet, som er omfattet af listen over farlige arbejder jf. bilag 1 i Arbejdstilsynets Bek. 117 (se listen bagerst i nærværende afsnit 3)

Ad. 3 Mht. fremtidige drift- og vedligeholdelsesforhold kan CAS's driftssektioner indgå som sparringsparter for projektlederen for at sikre optimale forhold i driftsfasen.
De forhold som vedrører den arbejdsmiljømæssige del af D&V skal også fremgå af en selvstændig journal for de arbejdsmiljømæssige forhold til de fremtidige arbejder (driften). Journalen kan udarbejdes på baggrund af de driftsmæssige forhold som er beskrevet i Arbejdsmiljølogen.

§ 11. *I forbindelse med koordineringen, herunder udarbejdelsen og ajourføringen af planen for sikkerhed og sundhed, skal bygherren sikre:*

1. *at eventuelle særlige risici på byggepladsen, herunder i jorden, identificeres, undersøges, vurderes og i nødvendigt omfang imødegås og tydeligt afmærkes, inden arbejdet iværksættes,*
2. *at eksisterende installationer i jorden identificeres og kontrolleres samt i nødvendigt omfang sikres og tydeligt afmærkes, inden arbejdet påbegyndes,*
3. *at nødvendige tekniske installationer etableres og fremføres rettidigt til brugsstederne samt i nødvendigt omfang kontrolleres og vedligeholdes,*
4. *at færdsel på byggepladsen på ethvert tidspunkt kan foregå under fuldt forsvarlige forhold, herunder med den nødvendige belysning af færdselsveje,*
5. *at egnede tekniske hjælpemidler kan anvendes i nødvendigt omfang,*
6. *at materialer kan afsættes på hensigtsmæssig plads og på stabilt underlag,*
7. *at områder, hvor der udføres arbejdsprocesser, der indebærer særlige risici, så vidt muligt ikke samtidig skal være arbejdsområde eller færdselsområde for andre,*
8. *at der sker den nødvendige koordinering af sikkerhed og sundhed i forhold til påvirkninger fra byggepladsens umiddelbare omgivelser, herunder eventuelt tilgrænsende byggepladser og*
9. *at der er fastsat procedure for løbende kontrol med installationer, sikkerhedsforanstaltninger og eventuelle særlige risici m.v. og at der om nødvendigt er fastsat en samordning af beredskabs-, evakuerings- og øvelsesplaner efter § 23 i bekendtgørelse om arbejdets udførelse.*

Især pkt. 5 og 7 kræver at AMK-P har en indsigt i projekteringen og et samarbejde med de projekterende for at sikre bygbarhed.

Ad pkt. 8 Af hensyn til byggepladsens og de studerendes trafiksikkerhed er det optimalt om byggepladsen kan indrettes så lastbiler ikke behøver at bakke ind og ud. Kan dette ikke lade sig gøre er en vendeplads også en god løsning.

På DTU har vi ikke uanede mængder af plads men byggepladsplanen skal være realistisk.
Det skal være muligt at opstille affaldscontainere og komme til at tømme dem. Der skal være plads til materialer uanset Lean-principper. Materialecontainere kræver ordentlig adgangsforhold og dermed plads foran osv. osv. Med en byggeplads som er godt planlagt fra starten kan f.eks. unødig flytning af materialer, skure og containere undgås.

Alle ovenstående punkter skal indarbejdes i PSS-en af AMK-P men du skal spørge ind og sikre at planlægningen er realistisk og gennemtænkt.

Særlige krav til koordinering under bygge- og anlægsarbejdet
§ 14. *Bygherren skal sørge for, at der sker en fyldestgørende overdragelse af den plan for sikkerhed og sundhed, der er udarbejdet under projektering, til den koordinator, der skal koordinere under udførelse af bygge- og anlægsarbejdet.*

Stk. 2. Hvis der foretages ændringer i projekteringen, som har betydning for planlægning og koordinering af byggepladsen, efter at planen for sikkerhed og sundhed er overdraget, skal bygherren sørge for, at disse ændringer videregives til den koordinator, der koordinerer under udførelse af bygge- og anlægsarbejdet.

Ad 1. AMK-P skal deltage på overdragelsesmøde hvor der udover AMK-B deltager DTU's projektleder og eventuelt en repræsentant for DTU's drift idet journalen også indeholder relevante oplysninger for drift og vedligehold. Du skal anvende DTU's paradigme for overdragelsesmødet.

Ad 2. Det er AMK-P's ansvar at gøre projekteringsleder opmærksom på, og følge op på at dette sker, at ved projektændringer skal AMK-P involveres og sikre, at også projektændringerne tager hensyn til forhold nævnt i § 10-11

Kapitel 5 - Anmeldelse

§ 21. *Bygherren skal anmelde byggepladsen til det stedlige arbejdstilsynscenter, inden arbejdet påbegyndes, hvis:*
1 - arbejdets forventede varighed overstiger 30 arbejdsdage og mindst 20 ansatte er beskæftiget samtidigt, eller
2 – den formodede arbejdsmængde overstiger 500 manddage.

Stk. 2. Anmeldelse skal foretages på en af Arbejdstilsynet udarbejdet blanket i elektronisk form eller i papirform og indeholde de i bilag 4 angivne oplysninger. En kopi af anmeldelsen skal opsættes et synligt sted på byggepladsen.

Selve anmeldelsen er en del af AMK-P's ydelse jf. Ydelsesbeskrivelse for Arbejdsmiljøkoordinator P. Kontraktbilag. Hvis pladsen ikke overstiger den i § 21 stk. 1 anførte tidsforbrug skal den ikke anmeldes.

Kapitel 6 - Bygherrens medvirken til udførelsen af arbejdet på byggepladsen

§ 22. *Bygherren skal medvirke til, at arbejdsgiveren kan udføre bygge- og anlægsarbejdet sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.*

Du har altså et ansvar for de beslutninger der tages i forbindelse med valg af løsninger i projekteringsforløbet.

Kapitel 8 – Straf

§ 25. *Medmindre højere straf er forskyldt efter lov om arbejdsmiljø eller anden lovgivning, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år den, der:*

1. *Overtræder §§ 4-22.*
2. *Ikke efterkommer påbud, der er meddelt i henhold til bekendtgørelsen.*
3. *Tilsidesætter vilkår for dispensationer efter bekendtgørelsen.*

Stk. 2. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Det kan således være ansvarspådragende at tilsidesætte forhold anført i Bekendtgørelsen.

Bilag 1 til Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 117 om bygherrens pligter

1. *Arbejde, der indebærer særlig alvorlig risiko for at blive begravet, at synke ned eller at styrte ned på grund af aktiviteternes eller de anvendte arbejdsprocessers art eller på grund af arbejdspladsens eller bygværkers omgivelser.*
2. *Arbejde, som udsætter arbejdstagerne for kemiske eller biologiske stoffer og materialer, som enten udgør en særlig fare for arbejdstagernes sikkerhed og sundhed eller indebærer lovkrav om sundhedskontrol.*
3. *Arbejde, der udsætter arbejdstagerne for ioniserende stråling, og som gør det nødvendigt at udpege kontrollerede og overvågede områder, som defineret i artikel 20 i Rådets direktiv 80/836/Euratom.*
4. *Arbejde i nærheden af højspændingsledninger.*
5. *Arbejde, der indebærer fare for drukning.*
6. *Arbejde i brønde og tunneler samt underjordisk arbejde.*
7. *Arbejde under vand, til hvilket der anvendes dykkerudstyr.*
8. *Arbejde i trykkammer.*

9. *Arbejde, som indebærer anvendelse af sprængstoffer.*
10. *Montering og demontering af tunge præfabrikerede elementer.*

Bilag:
Ydelsesbeskrivelse for Arbejdsmiljøkoordinator P. Kontraktbilag.
AMK-P Forventningsafstemning. Paradigme. Skal anvendes af Projektlederen
Overdragelse fra AMK-P til AMK-B. Paradigme. Skal anvendes af Projektlederen
Arbejdsmiljølog. Paradigme. Skal anvendes af AMK-P
Plan for sundhed og sikkerhed (PSS). Paradigme. Skal anvendes af AMK-P
Overdragelse fra AMK-P til AMK-B. Paradigme. Skal anvendes af Projektlederen